

رفتار اقتصاد ایران

پرنوسان

شد که از نظر وزنی نسبت به مدت مشابه سال قبل ۷/۲۵ درصد رشد داشت، ولی از حیث ارزش دلاری به علت افت سطح عمومی قیمت‌ها در خارج از کشور، ۱۱/۴ درصد کاهش را نشان می‌دهد. شایان ذکر است، امارات عربی متحد با سهم ۲۶/۴ درصدی بیشترین ارزش واردات ایران را در مدت یاد شده به خود اختصاص داد. همچنین آلمان با اختصاص ۹/۲۸ درصد و چین با سهم ۸/۷۵ درصد در جایگاه دوم و سوم قرار گرفتند. گفتنی است در ماه‌های اخیر کالای سرمایه‌ای ۱۷/۳۳ درصد، کالای واسطه‌ای ۷۱ درصد و کالای مصرفی ۱۱/۶۳ درصد ارزش کل واردات را شامل می‌شوند. طبق برآورد کارشناسان واحد تحقیقات ماهنامه «اقتصاد ایران»، تراز حساب جاری و حساب سرمایه کشور نیز تا پایان سال ۸۸ به ترتیب با مزاد ۱۰ میلیارد و ۳۸۲ میلیون دلار و کسری ۱۰ میلیارد و ۹۳۱ میلیون دلار روبه‌رو خواهند بود.

پول و اعتبار

نقدینگی که ترکیبی از پول و شبه پول است و افزایش آن می‌تواند منجر به شعله‌ور شدن آتش تورم شود، با ۱۱/۳ درصد افزایش طی شش ماهه نخست سال جاری، به ۲ میلیون و ۱۱۶ هزار و ۶۱۴ میلیارد ریال رسید. سهم پول در مانده نقدینگی شهریور ۸۸ معادل ۲۴/۷ درصد بود که این رقم نسبت به پایان سال ۸۷ معادل ۲/۹ واحد درصد کاهش یافته است. رکود تورمی حاکم بر بازار اقتصادی ایران، کاهش درآمد فعالان اقتصادی و انتقال وجوه به سپرده‌های غیردیداری به منظور کسب عایدی، از جمله دلایل رشد نزولی حجم پول در ماه‌های اخیر است.

از سوی دیگر، پایه پولی در پایان سه ماهه دوم سال ۸۸ با ۲۲/۴ درصد افزایش نسبت به مدت مشابه سال قبل، به ۵۱۹ تریلیون و ۷۵۸ میلیارد ریال رسید. همزمان، خالص دارایی‌های خارجی و ارزش مطالبات سیستم بانکی از بخش دولتی و غیردولتی به ترتیب با ۱۷/۸ و ۵/۴ درصد افزایش نسبت به اسفند ۸۷ روبه‌رو بودند. کارشناسان واحد تحقیقات ماهنامه «اقتصاد ایران» انتظار دارند که مانده مطالبات سیستم بانکی از بخش دولتی و غیردولتی در پایان سال ۸۸ با رشد ۱۱/۸ درصدی بالغ بر ۲ میلیون و ۴۱۳ هزار و ۳۶۴ میلیارد ریال گردد.

بررسی‌ها نشان می‌دهند که جمع کل سپرده‌های ارزی و ربالی بانک‌ها و مؤسسه اعتباری توسعه از ابتدای فروردین تا پایان آذر سال ۸۸ به ۲ میلیون و ۲۴۳ هزار و ۹۹۰ میلیارد ریال رسید که در این میان استان تهران بیشترین و استان کهگیلویه و بویراحمد، کمترین سهم را از آن خود کرده‌اند.

ارز و طلا

میانگین ارزش دلار آمریکا در برابر ریال ایران از ابتدای سال ۸۸ تا پایان بهمن ماه با ۳/۸ درصد افزایش

علیرغم برخی از دستاوردها، اقتصاد کشور نیازمند ثبات در سیاست‌گذاری‌ها است.

شده در قانون بودجه ۸۸ می‌باشد. در بخش دیگر، مجموعه هزینه‌های انجام شده توسط دولت تا پایان شهریور ماه به ۳۵۴ تریلیون و ۵۲ میلیارد ریال رسید که ۷۸/۶ درصد آن را هزینه‌های جاری و ۲۱/۴ درصد باقیمانده را هزینه‌های عمرانی تشکیل داده‌اند. طبق برآورد کارشناسان ماهنامه «اقتصاد ایران»، با احتساب ۵۶۲ تریلیون و ۸۰۱ میلیارد ریال بابت کل

درآمدهای دولت و ۷۷۴ تریلیون و ۶۰۳ میلیارد ریال هزینه‌های صورت گرفته تا پایان سال، کسری بودجه سال ۸۸ با ۱۶/۵ درصد افزایش نسبت به سال قبل به رقم ۲۱۱ تریلیون و ۸۰۲ میلیارد ریال بالغ می‌گردد.

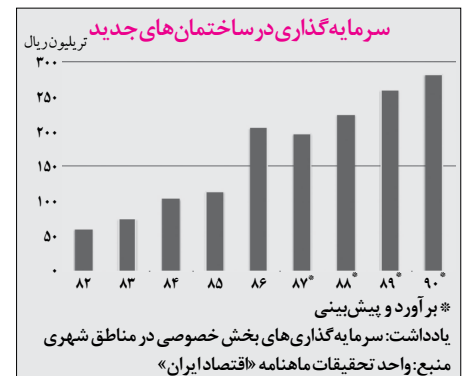
تراز پرداخت‌ها

بر اساس گزارش گمرک ایران، بدون احتساب میعانات گازی در ده ماهه نخست سال جاری ۱۶ میلیارد و ۸۳۲ میلیون و ۶۰۰ هزار دلار کالا از کشور صادر شد که این رقم در مقایسه با مدت مشابه سال گذشته ۳۵/۹ درصد افزایش داشته است. در این مدت عراق بزرگترین خریدار کالاهای ایرانی بوده، به طوری که ۱۹/۸۴ درصد از کل صادرات غیرنفتی ایران را به خود اختصاص داده است. همچنین، چین با اختصاص ۱۴/۳۲ درصد و امارات عربی متحد با اختصاص ۱۳ درصد در جایگاه دوم و سوم قرار گرفتند.

از سوی دیگر، از ابتدای سال تا پایان دی ماه، رقمی معادل ۳۷ میلیون و ۷۷۰ هزار تن انواع کالا وارد کشور

رقم بودجه کل کشور در سال ۸۸ با رشد منفی ۳/۸ درصد نسبت به بودجه مصوب سال ۸۷ معادل ۲ میلیون و ۷۹۱ هزار و ۸۲۹ میلیارد ریال تعیین گردید که از این رقم ۹۶۷ تریلیون و ۹۰۱ میلیارد ریال سهم منابع بودجه عمومی دولت و یک میلیون و ۹۸۸ هزار و ۷۴۷ میلیارد ریال سهم بودجه شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت بود، در حالی که درآمد مالیاتی در نظر گرفته شده در بودجه مصوب سال ۸۸ برابر با ۳۰۰ تریلیون و ۶۰۰ میلیارد و ۷۰۰ میلیون ریال بود، اما تا پایان شهریور ماه تنها ۱۳۱ تریلیون و ۳ میلیارد ریال آن محقق شد که می‌توان رکود و کاهش فعالیت‌های اقتصادی کشور طی این مدت را از مهمترین دلایل آن دانست. شایان ذکر است، در لایحه بودجه ۸۹ کل کشور، درآمدهای مالیاتی ۳۸۹ تریلیون و ۵۰۳ میلیارد و ۹۰۰ میلیون ریال و درآمدهای کل کشور ۶۷۶ تریلیون و ۴۹ میلیارد و ۱۵۱ میلیون ریال برآورد شده است. این ارقام بیانگر این است که ۵۷/۶ درصد از درآمدهای کل کشور از محل درآمدهای مالیاتی تأمین می‌شود و از آنجایی که این رقم در بودجه سال ۸۸ کل کشور ۶۶ درصد بود، اتکا درآمدهای دولت به درآمدهای مالیاتی در سال جدید، نشان از کاهش ۹ درصدی دارد.

تنزل قیمت نفت و کاهش تولید آن باعث شد تا درآمد دولت از محل فروش نفت در نیمه نخست سال ۸۸ با ۱۳/۸ درصد کاهش نسبت به زمان مشابه سال قبل، به رقم ۱۰۸ تریلیون ریال برسد. کارشناسان واحد تحقیقات «اقتصاد ایران» انتظار دارند تا پایان سال ۸۸ حجم درآمدهای نفتی دولت به ۱۸۹ تریلیون و ۶۹۷ میلیارد ریال بالغ گردیده باشد. همچنین، سایر درآمدهای کسب شده دولت تا پایان شهریور ماه به ۶۲ تریلیون و ۸۴۶ میلیارد ریال رسید که ۴۰/۸ درصد مقدار پیش‌بینی

نسبت به مدت مشابه سال قبل، به ۱۰ هزار و ۹۶ ریال رسید. همزمان، متوسط ارزش پوند انگلیس در برابر ریال ایران با ۵/۲ درصد کاهش، ۱۵ هزار و ۹۰۴ ریال ثبت شد. حداقل نرخ یوروی اروپا نیز طی ۱۱ ماه اخیر در تاریخ هشتم اردیبهشت برابر با ۱۲ هزار و ۹۸۳ ریال و حداکثر آن در تاریخ دوازدهم آذر ماه معادل ۱۴ هزار و ۹۴۷ ریال بود. شایان ذکر است، ارزش یورو در برابر ارزهای مهم جهان در هفته‌های اخیر و به دنبال بروز بحران در برخی از کشورهای این منطقه نظیر یونان و اسپانیا به شدت تنزل یافت

که این امر موجب شد تا متوسط آن در برابر ریال ایران در پایان بهمن ماه به ۱۳ هزار و ۸۱۰ ریال کاهش یابد. همچنین، بررسی روند تغییرات قیمت یکصد ین ژاپن، حاکی از افزایش ۵۵۸ ریالی متوسط ارزش آن طی ۱۱ ماه اول سال ۸۸ نسبت به مدت مشابه سال قبل است. از سوی دیگر، با اعلام معافیت واردات انواع شمش طلا و نقره از پرداخت حقوق ورودی در اواسط آبان سال جاری، میزان واردات طلا در آذر ماه ۷ برابر این رقم در هشت ماه قبل از آن گردید. آمار گمرک

در زمینه واردات طلا نشان می‌دهد که در ۹ ماه نخست سال ۸۸ میزان واردات طلا به شکل خام به ایران در مقایسه با مدت مشابه سال قبل، از نظر ارزش ۴۰ هزار درصد و از حیث وزن ۳۲ هزار درصد افزایش داشته است. گفتنی است، در نه ماهه اول سال ۸۸ متوسط قیمت فروش سکه تمام بهار آزادی طرح قدیم در بازار آزاد ۲ میلیون و ۳۵۴ هزار و ۴۰۶ ریال و طرح جدید ۲ میلیون و ۳۳۶ هزار و ۸۰۸ ریال بود که نسبت به دوره مشابه سال قبل به ترتیب ۰/۳ و ۱۴/۱ درصد افزایش یافته است. ■

«اقتصاد ایران» در سال گذشته، چالش‌ها و راهکارها

انتشار ماه	موضوع کاور استوری	چالش‌های شناسایی شده	راهکارهای پیشنهادی
فروردین	سال نو، دردهای کهنه	عدم برنامه‌ریزی واقعی، تورم لجام گسیخته، کاهش رشد اقتصادی، بیکاری، صادرات ضعیف غیرنفتی، کسری بودجه، بحران جهانی و رکود و مشکلات انرژی	مزیت‌سنجی در کشور، رفع موانع صنعت، ارتقای بهره‌وری عوامل تولید، بهبود فضای کسب و کار، توسعه سرمایه‌گذاری‌ها، تشویق صادرات غیرنفتی و بهبود بخش انرژی
اردیبهشت	اصلاح الگوی مصرف	قفلت پس‌اندازها، اسراف بیش از حد منابع و مصرف‌گرایی، عدم کفایت طرف عرضه برای سطح تقاضا در جامعه، وجود پدیده انتظارات تورمی، چاپ بیش از اندازه پول، رشد مداوم بودجه و کسری آن، عدم خصوصی‌سازی واقعی	ایجاد انگیزه جذب پس‌اندازهای جامعه، کاهش هزینه‌های غیرضروری دولت و اصلاح محیط کسب و کار، فرهنگ‌سازی و ایجاد آگاهی میان مردم، تأسیس نهاد "نظارت بر کیفیت" از سوی بخش خصوصی
۸ اردیبهشت	اقتصاد انتخابات دهم	مخارج بسیار بالای جاری دولت و کسری بودجه، رکود تورمی اقتصاد کشور، وابستگی شدید به درآمدهای پرنوسان نفتی، بیکاری گسترده به خصوص در قشر جوانان تحصیل کرده، فقدان رقابت سالم، سکون بهره‌وری و تحریم‌ها	تعیین نرخ بهره بانکی بر اساس ضریبی از تورم جامعه، توجه ویژه به جامعیت، شفافیت، عدالت و تنوع پایه‌های مالیاتی، آسان نمودن راه‌های ورود سرمایه به کشور، کاهش ریسک‌های کشور
۲۱ اردیبهشت	توسعه متوازن	تورم نوأم با رکود، گستردگی واردات، وجود موانع سرمایه‌گذاری همچون موانع اداری و بوروکراتیک، عدم تعامل مناسب نظام بانکی با بخش خصوصی، عدم رشد آموزش حرفه‌ای کشاورزی، اقتصاد وابسته به نفت	توجه جدی به جوانان و نخبگان کشور، حمایت از بخش خصوصی، کنترل واردات، مدیریت صندوق ذخیره ارزی، حرکت از کشاورزی سنتی به کشاورزی مدرن، تشکیل صندوق‌های سرمایه‌گذاری، تحول در بازار سرمایه و ارتقای تولید
۲۹ اردیبهشت	چالش‌های نیروی کار	محیط نامناسب کسب و کار، بیکاری بالا، شرایط رکود تورمی اقتصاد کشور، عدم توازن میان تورم و دستمزد پرداختی، بهره‌وری پایین نیروی کار، اختلاف طبقاتی، تناقض حداقل دستمزد و خط فقر	توسعه بخش خصوصی پویا، کنترل تورم و حفظ قدرت خرید نیروی کار، اصلاح قانون کار، انتصاب مدیران شایسته و بهره‌وری اصلاح محیط کسب و کار، تحول در نظام آموزش عالی و متوسطه، رشد آموزش‌های مرتبط با مهارت‌های کاری نیروی کار و تأسیس "اتاق فکر نخبگان"
۲۹ اردیبهشت	جایگاه ایران در جهان	شاخص‌های نامطلوب اقتصادی، تحریم‌های جهانی علیه ایران، فقدان برنامه‌ریزی منسجم و عملی، گستردگی دولت، جایگاه نامناسب کشور از لحاظ شاخص توسعه انسانی، رتبه نامطلوب شاخص فساد مالی و اداری	گسترش ارتباطات تجاری و بازرگانی، ایجاد فضای رقابتی در اقتصاد و گسستن انحصارات، عدم دخالت دولت در نظام عرضه و تقاضا، رفع موانع کسب و کار، حمایت از کارآفرین، حمایت از تولیدکننده و صادرات، انضباط پولی و مالی دولت، کاهش ریسک‌های داخلی
۲۹ اردیبهشت	انرژی‌های پاک	رشد تصاعدی تقاضا برای انرژی، لزوم دستیابی به امنیت عرضه سید انرژی، منابع رو به زوال فسیلی، هزینه‌های بالای اولیه توسعه بهره‌مندی از انرژی‌های نو، عدم سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در انرژی‌های نو، ارزانی نسبی انرژی‌های فسیلی در قیاس با انرژی‌های نو	بهره‌مندی از انرژی‌های تجدیدپذیر و پاک همچون باد، خورشید، زمین‌گرمایی، برق آبی، زیست توده، امواج دریا و غیره، ایجاد باور قلبی نسبت به ضرورت استفاده از انرژی‌های نو، اصلاح قوانین، ترغیب بخش خصوصی جهت ورود به عرصه انرژی‌های نو و توسعه مسالمت‌آمیز سوخت هسته‌ای
۱۹ اردیبهشت	ارزش پول ملی	روند نزولی نرخ واقعی ارز و عدم تناسب رشد نرخ ارز با نرخ تورم در کشور، نظام نامتعادل و ملتهب اقتصاد کشور، فرار سرمایه‌ها، سقوط پیدا کردن مزیت‌های صادراتی به سمت واردات، وجود ارز دولتی، پولی نمودن بدهی‌های دولتی، توسعه نیافتگی نظام کارت‌های اعتباری	ارتقای سطوح تولیدی و صادراتی، اجرای سیاست‌های پولی و مالی تعادلی، کاهش نرخ مالیات تولیدی و افزایش همزمان نرخ‌های بهره جهت ثبات نرخ تورم، کاهش فرار سرمایه‌ها و تقویت ارزش پول ملی
۱۹ اردیبهشت	درآمدهای پایدار اقتصاد شهری	فقدان منابع مالی کافی و پایدار، نظام ناکارآمد مدیریت در حوزه‌های درآمدی و برنامه‌ریزی هزینه‌های شهری، عدم برقراری رابطه مناسب بین دولت و شهرداری در حوزه درآمدزایی شهری، نیاز به درآمدهای نو برای شهرداری	بهره‌گیری از طرح‌های جدید توسعه شهری، ایجاد تناسب در کمک‌های مالی دولت با هزینه‌های شهرداری، جذب نقدینگی مردم از طریق مؤسسات پولی و مالی (تأسیس بانک شهرداری)، ایجاد زیرساخت‌های درآمدهای پایدار
۱۹ اردیبهشت	اقتصاد زیرزمینی ایران	رشد قاچاق، ترویج مشاغل کاذب و نابسامانی‌های اجتماعی، ورود نیروی کار به بخش غیررسمی، توسعه اقتصاد رانتی، افزایش شکاف بین دهک‌های درآمدی، کاهش قدرت رقابتی اقتصاد، عدم دستیابی به رشد پایدار، پولشویی و تیرگی فضای اقتصادی کشور	ایجاد فضای مطلوب برای ورود بخش خصوصی واقعی به اقتصاد، توجه جدی به ایجاد شغل در شهرها به خصوص مناطق مرزی و محروم، اصلاح همزمان بازارهای پول، ارز، سرمایه و همچنین نظام مالیاتی
۱۹ اردیبهشت	مشکلات اقتصادی افغانستان	گستردگی فقر، درآمد سرانه بسیار پایین، پولشویی و فساد مالی، قاچاق، فقدان امنیت اقتصادی، سیاسی و اجتماعی، بیکاری بالا، حضور گروهک‌های تروریستی و همچنین نیروهای نظامی بیگانه، درصد بالای تولید مواد مخدر در افغانستان	تلاش جهت برقراری امنیت، ایجاد زیرساخت‌های توسعه، مدرنیزه کردن بخش کشاورزی و دامداری، ایجاد کشت جایگزین به جای کشت خشکخاش، وضع قوانین سختگیرانه برای مبارزه با مواد مخدر و پولشویی، آموزش نیروهای نظامی افغانی
۱۹ اردیبهشت	چالش مهاجرت مغزها	ضعف نظام آموزشی و پژوهشی، فقدان بخش تحقیق و توسعه در سازمان‌ها و واحدهای تولیدی دولتی و خصوصی، فضای نامناسب کسب و کار، نرخ فزاینده بیکاری، عدم حمایت واقعی از نخبگان	تسهیل شرایط تحصیل، جذب نخبگان در سازمان‌ها و واحدهای تولیدی و خدماتی کشور و ایجاد بخش‌های تحقیق و توسعه، پرداخت حقوق متناسب جهت فراغت ذهنی نخبگان از مسائیل مالی، ورود بخش خصوصی پویا به بازار کسب و کار

یادداشت: جارت فوق، موضوعات عمده بررسی شده در کاور استوری‌های سال ۸۸ را شامل می‌شود و توسط واحد تحقیقات ماهنامه تنظیم شده است.